

Ponència relativa a la modificació del Codi Penal **3 de març de 2007**

Violència domèstica. Modificació de l'article 114 del Codi Penal

A) Motivació: Les mesures legislatives en l'àmbit penal no poden presentar-se com aquelles que han de solucionar el problema de la violència de gènere. Les polítiques socials prèvies, les accions educatives i invertir en prevenció són les úniques mesures vàlides per pal·liar els efectes d'aquestes conductes.

El Dret penal es presenta com a l'*última ratio* entre els diversos sectors jurídics. D'acord amb el principi d'intervenció mínima el dret penal ha de ser utilitzat només per als supòsits més greus. Tanmateix, la reacció punitiva té un paper important en la lluita contra aquestes conductes reprovables en matèria de violència de gènere. El Codi Penal vigent ha introduït el tipus delictiu corresponent a la violència domèstica d'una manera acceptable però no del tot satisfactòria, per la qual cosa proposem una actuació concreta i immediata per mentre no s'efectua un estudi molt més acurat de les normes processals i penals vigents al Principat per intentar perfeccionar la cobertura legal a tota la problemàtica específica del tema de la violència domèstica.

El delictes de violència domèstica, tal com està recollit en el vigent Codi Penal no recull, al nostre entendre, les expectatives que serien desitjables per intentar eradicar aquesta xacra social. S'hauria de plantejar aquest delictes des d'una perspectiva estrictament constitucional. L'article 114 del Codi Penal es troba sistemàticament recollit en el Títol III, relatiu als delictes contra la integritat física i moral, Capítol Segon, relatiu als Delictes contra la salut i la integritat de les persones. Es tracta en part, d'un tipus agreujat del delictes de maltractaments greus de l'article 113.

Tanmateix, al nostre entendre, el bé jurídic protegit transcendeix i s'estén més enllà de la integritat personal ja que el maltractament familiar abasta valors constitucionals com el dret a la dignitat de les persones i al lliure desenvolupament de la personalitat que tenen la seva conseqüència lògica en el dret no sols a la vida sinó a la integritat física i moral amb prohibició dels tractes inhumans o degradants i, fins i tot, amb principis rectoris com la protecció de la família i de la infància. És a dir, mantenir la tipificació delictiva dels maltractaments en l'àmbit domèstic però també incloure un tipus propi de violència de gènere revisant-ne la sistemàtica en el Codi.

La violència de gènere és una qüestió d'innegable i preocupant actualitat que s'ha d'afrontar des d'una perspectiva totalment oberta que exigeix aprofundir en tot tipus de solucions preventives, assistencials, educatives, d'intervenció social, científiques, d'investigació, econòmiques, legislatives, entre altres. I tot això amb grans dosis de coordinació, de compromís, de sensibilitat, de solidaritat i de gestió.

És a dir, com ja s'exposa més amunt, seria convenient abordar qualsevol modificació legislativa des d'una perspectiva molt més ampla i aportar reformes en profunditat a la legislació vigent.

No obstant l'exposat anteriorment, hi ha una mesura senzilla però contundent i eficaç que es podria portar a terme d'immediat des del grup parlamentari socialdemòcrata i que consisteix en modificar l'article 114 i, en concordança, revisar el 113.2 i possiblement l'article 30 del Codi Penal vigent en el sentit que se suprimeixi el mot habitual (art. 114) i que es consideri una circumstància agreujant quan el fet es comet en l'àmbit domèstic.

Per altra banda sembla ser que es fa una interpretació errònia de l'article 119 en què el consentiment de la víctima podria ser motiu perquè, una volta s'hagi interposat una denúncia per part de la víctima aquesta es retracti i provoqui l'arxiu de la causa. D'acord amb l'esperit del legislador que es materialitza en la literalitat de l'article 119, el delictes de violència domèstica és perseguible d'ofici i no s'hi val el consentiment de la víctima perquè ni la Llei ni el «costum» a Andorra precisament no admeten la violència en l'àmbit domèstic. Caldrà doncs fer un esforç d'explicació i d'informació perquè tothom tingui clar que el delictes de violència domèstica és perseguible d'ofici i el consentiment de la víctima no faculta el jutgador perquè s'arxivi la causa penal (art.119).

La Llei qualificada del Codi Penal en el seu article 114 es diu textualment:

«Maltractaments en l'àmbit domèstic

El qui de manera habitual exerceixi violència física o psíquica sobre el qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga de convivència o sobre els ascendents, descendents, germans propis o d'aquesta persona, o qualsevol altra persona subjecta a la guarda de l'un o l'altre, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu causat en cada cas.

S'entén que hi ha habitualitat quan s'hagin produït almenys tres actes de violència sobre la mateixa o qualsevol altra de les persones esmentades

al paràgraf anterior en un període de tres anys, hagin estat o no enjudiciats per separat.»

Com es pot comprovar, l'habitualitat s'entén que ho és per «almenys tres actes de violència (...) en un període de tres anys». La proposta que es formula des de la Secretaria de Polítiques d'Igualtat és suprimir el mot habitual del primer paràgraf i suprimir el segon paràgraf de l'article 114, és a dir, del tipus penal de maltractaments en l'àmbit domèstic.

Aquest delictes és un delictes major que fa que s'atribueixi la competència al Tribunal de Corts.

Per la seva banda, l'article 113 del mateix text legal es refereix al tipus bàsic de maltractament i lesió:

1. El qui maltracti corporalment una persona de manera greu o li causi una lesió que requereixi assistència mèdica per a la seva curació, ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 6.000 euros.
2. Si els fets es cometen contra una de les persones definides a l'article següent (114), la pena ha de ser de presó fins a dos anys.
3. Si hi concorre l'agreujant sisena de l'article 30 o un perjudici per a la salut física o psíquica de la víctima que per a la seva curació requereixi el seguiment d'un tractament mèdic posterior a la primera assistència, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys. La temptativa és punible si hi concorre l'agreujant sisena de l'article 30.

El segon paràgraf d'aquest article converteix en delictes menor els maltractaments o lesions que requereixen assistència mèdica (el tipus bàsic) quan es produeixi entre les persones definides a l'article 114 (cònjuge o persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga de convivència o sobre els ascendents, descendents, germans propis o d'aquesta persona, o qualsevol altra persona subjecta a la guarda de l'un o l'altre).

Per altra banda, la remissió que es fa a l'article 30 (circumstàncies agreujants) es refereix a motius racistes o xenòfons. Potser seria bo incloure en aquest article els maltractaments en l'àmbit domèstic.

Sembla, doncs, excessiu que sigui a la tercera agressió que rep la víctima en un període de tres anys que es consideri que existeix el delictes major de violència domèstica. Alhora, donades les relacions de dependència psicològica que es produeixen a la pràctica en aquestes situacions, és fàcil que la víctima,

després d'haver interposat una primera denúncia acabi cercant tots els mitjans possibles a l'abast per aconseguir l'arxiu de la causa. Sovint la víctima torna a conviure amb l'agressor amb el qual, a més de mantenir una situació de dependència psicològica, manté una dependència econòmica molt important.

B) Proposta d'acord a sotmetre a votació: La proposta d'acord que es proposa sotmetre a votació és la següent:

1. S'encomana al grup parlamentari que estudiï la possibilitat d'entrar a tràmit parlamentari una iniciativa legislativa de modificació de l'article 114 de la Llei Qualificada del Codi Penal, de data 21 de febrer de 2005, amb l'objectiu d'excloure el mot habitual, amb les modificacions legislatives concordants i valori l'oportunitat d'incloure en l'article 30 l'agreujant que el fet punible es cometi en l'àmbit domèstic, o qualsevol altra modificació que, a criteri dels experts, s'estimi més ajustat a dret:

2. S'encomana al grup parlamentari socialdemòcrata que encarregui als experts assessors, els estudis necessaris per plantejar reformes legislatives aprofundides en matèria d'igualtat de gènere.

Andorra, 23 de febrer de 2007

Rosa Ferrer Obiols